

Een rondwandeling door het Nationaal Landschapspark Noordoost Twente

Het Twentepad is een bewegwijzerde langeafstandswandelroute door het Nationaal Landschapspark Noordoost Twente. In het oosten van Nederland. Deze regionale rondwandeling is gecreëerd door de Stichting Wandelnet en is in vier à vijf dagen te lopen.

Noord Oost Twente

Het landschap, de ontstaansgeschiedenis in een notendop

De huidige heuvels in Noordoost Twente zijn een gevolg van de voorlaatste ijstijd. De gletsjers volgden duizenden jaren geleden rivierdalen, diepten deze flink uit waardoor stuwwallen ontstonden. Zoals de Noord Twentse stuwwal van Ootmarsum en de wal tussen Oldenzaal en Denekamp. Weer jaren later lieten enorme porties schuivend ijs keileem achter: een combinatie van keien, grint, klei, leem en zand

In de laatste ijstijd kwamen hier met de langdurige en schrale noordenwinden fikse porties dekzand overheen, variërend van een paar centimeter tot meters hoog.

En als het dooide vormde het smeltwater nieuwe beekdalen.

In de Middeleeuwen ontstond een lappendeken aan akkers en weilanden, omzoomd door houtwallen. Om het vee binnen en de roofdieren buiten te houden. De rest was veen, heide, moeras, broekland. Wildernis.

Daarna ging het snel. Bevolkingsdruk, invloed van de adel en toenemende druk op de productie van levensmiddelen zorgden voor forse ingrepen in het landschap. Ontginningen, boskap. Menig oerbos viel ten prooi aan de bijl. Er ontstond een kaler landschap, waarin nieuwe gewassen konden worden verbouwd.

In de tijd waarin de Fransen voor de nodige bureaucratie zorgden, zoals wetten, verdeling van de gronden, particulier bezit, bleek al 33% van de Twente grond in cultuur gebracht.

Waarna de textiel-“fabriceurs” en hun opvolgers zich toegedden op de aanplant van bossen (hout!) en het oprichten van landgoederen en buitenplaatsen.

Vergelijk deze ontwikkeling eens met [het ontwikkelen van de Toscane, in een vorig artikel](#).

Met de komst van de kunstmest ging het in de hoogste versnelling. Prikkeldraad in de prairie!

Werklozen die massaal aan het werk werden gezet om kanalen te graven. Of om “woeste gronden”

te ontginnen. En dan moest de ruilverkaveling nog beginnen! Meanderende riviertjes werden langs de liniaal gelegd. Akkers werden spiegelglad geëgaliseerd en weilanden van alle kruiden ontdaan.

Raaigras! De efficiency en de bank deden hun intrede en de rest is geschiedenis. Het vermogen van het landschap om het water te “beheren” werd minder en minder. Overstromingen! Of perioden met droogte. Het regenwater was immers “zo weg”.

De laatste jaren wordt veel in het werk gesteld terug te keren naar “vroegere tijden”. Riviertjes gaan weer meanderen, de natuur langs de riviertjes wordt hersteld, oude plantensoorten gestimuleerd. Er is een gesubsidieerd akkerrandbeheer, een slootkantbeheer, weidevogelbeheer, perceelbeheer, poelenbeheer, geriefhoutbeheer, struweelhaagbeheer, elzensingelbeheer, houtwalbeheer, knotwilgbeheer.....etc. etc.

Het water moet in de omgeving zoveel als mogelijk en nodig vastgehouden worden. De Waterschappen blijven werk houden.

En dan blijkt dat de forse stikstofuitstoot door met name de boerenbedrijven en het (vlieg)verkeer veel natuur, waaronder de zorgvuldig herstelde natuur, afbreekt.

Of er dan niets waardevols en aantrekkelijks meer te zien is?

In het dunbevolkte noordoost Twente zijn de genoemde ontwikkelingen niet aan dit gebied voorbijgegaan. De schadelijke effecten waren en zijn hier minder. Waardoor er een aantrekkelijk, heuvelachtig en authentiek gebied is gebleven. En ontstaat. Een Landschapspark, waarin het meer dan prima wandelen is. U zult veel van bovenbeschreven facetten van en ontwikkelingen in het landschap tegenkomen op uw wandeltocht door het Park.

Huize Almelo

De route

Vanuit het treinstation Almelo loop je direct het vernieuwde stadcentrum in. De Twentse textielindustrie behoort tot het verleden. Aan het begin van je route in Almelo zie je het laatste restant van een textiel fabriek: het poortgebouw en de schoorsteen, geïntegreerd in moderne architectuur. Nu ingericht als restaurant. Het water is sinds kort weer terug in het stadscentrum. In het centrum van de stad ligt Huize Almelo, een kasteel dat in zijn huidige vorm dateert uit 1662.

Het pad volgt de Gravenallee, de kasteellaan (2,5 km), jaagpaden, brede en kleine paden, fietspaden en soms kleine asfaltwegen, door een landschap dat als bocage of coulissen gekenmerkt wordt.

Je volgt even het Almelo-Noordhornkanaal, dat vanaf 1884 is gegraven door te werk gestelde werklozen. 20 jaar later was het kanaal helemaal klaar. En achterhaald. Nauwelijks door schippers gebruikt. Mede hierdoor nu een uniek natuurgebied.

Kanaal Almelo Nordhorn

Grotendeels langs de oevers van de Markgraven beek bereik je Tubbergen. Vlak voor Tubbergen zie je nog het Hondenvan, een overblijfsel uit de laatste ijstijd.

En als je goed kijkt zie je in de verte het metershoge standbeeld van Mgr. Dr. H.J.A.M. Schaepman, staatsman, uitkijkend over de Tubberger es. Te beklimmen via een hoge, steile trap. Met zo'n staatsman kom je niet zomaar in contact! Je kijkt er vooral tegen op.

Na Tubbergen wandel je langzamerhand het fraaie gebied rond Ootmarsum binnen. De cirkels van Jannink, twee ronde (heide-)velden op de Manderheide waar eind jaren '20 de textiel fabrikant Jannink experimenteerde met nieuwe landbouwmethodes.

Ook de beklimming van de Galgenberg staat op het programma. In de Middeleeuwen vonden hier de terechtstellingen plaats. De gehangenen hadden een droef lot maar een fraai uitzicht! Waarna het prachtige dal van de Mosbeek wordt aangedaan.

De grond van keileem en dekzand is op sommige plekken slecht doorlatend. Waardoor bronnen kunnen ontspringen. Deze bronnen zorgden voor het ontstaan en het voortbestaan van de drie beken, waaronder de Mosbeek.

Een bezoek aan het Infocentrum IJs en Es over de ontstaansgeschiedenis van Noordoost Twente is de moeite waard. Naast het bezoekerscentrum liggen ook nog de prachtige watermolens van Bels en Frans.

Verder gaat de tocht door het Springendal. Een lieflijk dal, met beekjes, dan weer droge, dan weer

natte stukken. De naam zegt het al: met bronnen. Met in het voorjaar prachtige bloeiende weiden. Met zeldzame flora. Een erosiedal uit de laatste ijstijd.

Springendal

Om na 40 kilometer wandelen - twee dagen? - het oude stadje Ootmarsum te bereiken. Ootmarsum presenteert zich met veel succes als kunstenaarsstadje. En van de hier gepresenteerde kunst moet je houden. Het stadje koestert nog vele oude gebruiken, waaronder het “vlöggeln” met Pasen. Een soort initiatieritueel. Informeer je van tevoren. Van het centrum is veel bewaard gebleven dat de moeite van het bezichtigen waard is.

Waarna het richting Oldenzaal gaat. Deels door een gebied waar de gevolgen van de ruilverkavelaars opvallen. Natte broeklanden verdwenen grotendeels. Beken werden recht getrokken. Houtwallen maakten kennis met de bijl. Enkele kleine stukjes zijn bewaard gebleven. De boer had veelal andere prioriteiten dan (ongesubsidieerd) natuurbeheer.

Na een stukje langs het kanaal Almelo-Nordhorn gaat de route richting landgoed Singraven. Met Huis Singraven, het Koetshuis, een watermolen en een veelzijdig landschap met bossen, lanen, akkers, weilanden en enkele moerassen. En natuurlijk het steeds aanwezige riviertje de Dinkel.

In de buurt van Oldenzaal kom je meerdere landhuizen tegen. Gebouwd van de winsten uit de textielindustrie. De buitenplaats. Of Buitenplaats. De fabriceurs wisten wel waar de mooiste plekjes in het heuvelland waren en bouwden er fraaie onderkomens. Zo te zien waren de winsten fors. Een aantal van hen legden zich ook toe op de landbouw. Met modelboerderijen. Om aan de vraag van de groeiende (arbeiders-)steden te kunnen voldoen. Als je de productie van de eerste levensbehoeften in eigen hand houdt kun je de lonen ook lager houden. Aldus en veel gehoorde verklaring voor de “hobby” van deze fabrikanten.

Uitzicht vanaf de Paasberg

En verder gaat het door het heuvelland: de Tankenberg, de Paasberg, de Hakenberg. Tot wel 80m hoog. Hoger kun je in Overijssel niet komen! Een schitterend gebied! Waar je diverse andere langeafstandswandelroutes tegen komt: [het Noaberpad](#), het Fabriceurspad, het Hilligenpad, het Havezatenpad. Om er een paar te noemen.

Oldenzaal wordt vooral gekenmerkt door de aanwezigheid van de Plechelmus basiliek. Romaanse bouwstijl. Van zandsteen. Uit het midden van de 12e eeuw. Vanwege geldgebrek ging een rigoureuze verbouwing niet door. Waarmee een van de weinige Romaanse kerken in Nederland werd behouden! Zoals beschreven ging dat met de natuur anders.

Vanuit Oldenzaal begint de laatste etappe, terug naar Almelo. 30 kilometer.

Door het recreatieoord en landgoed het Hulsbeek. Door de voor Twente typerende coulisse-landschappen, langs een paar beken en het Molenven: een stukje ruige natuur, open water wilgenbos en broekbos. Een restant van wat ooit algemeen was.....

De molen van Saasveld en het openluchttheater van Hertme. Waar onder andere het Afrika Festival plaats vindt. Ooit gebouwd om er de passiespelen op te voeren.

Bornse beek

Met enkele fraaie stukken langs de Bornse beek. Om nog eens terug te komen voor een kano tocht?

Om bijna aan het eind van de wandeltocht het begin te zien van de Doorbraak: een nieuwe meanderende waterloop tussen de Bornse Beek en de Regge. 13 kilometer nieuwe natuur. Een fraai voorbeeld hoe de opvattingen over natuurbeheer, water lozen of water vasthouden, relatief schoon water koesteren, vastere vorm hebben gekregen. Een huzarenstukje van het Waterschap.

Je bent dan weer op de Gravenallee, waar je wandeling begon. Noteer nog even hoe de oude graaf van Almelo zijn landgoed perfect wist te onderhouden!

Resteert nog 2,5 kilometer. Naar het NS Station Almelo.

Algemene routetips

- **Kaarten:** de wandelgids Twentepad, streekpad 2, met gedetailleerde topografische kaarten, schaal 1:25.000. Met informatie over de overnachtingen op de route en openbaar vervoer (trein, bus). Uitgever: Wandelnet-LAW Amersfoort. Of koop een van de topografische kaarten bij de VVV.
- **Overnachting:** zie de gids. Hotels, B&B 's, op de boerderij, pensions, wat u maar wilt (betalen). Ook mogelijk: "Gratis" paalkampeervlekken. Hoewel we ons wel afvragen of dit laatste nog bestaat. Informeer er van tevoren naar bij een plaatselijke VVV. Wildkamperen is niet toegestaan.
- **Hoogte:** tot 80m. De Paasberg. Of de Galgenberg, vlak bij de Duitse grens: 70m.! Echte bergen!
- **Totale lengte** van de wandeling: ongeveer 84 km. De route begint en eindigt bij het treinstation van Almelo.
- Het hele pad is geel-rood **gemarkeerd**. De kleuren van de streekpaden.
- De route kent de etappeplaatsen: Almelo, Tubbergen, Ootmarsum, Oldenzaal, Hertme. Oldenzaal heeft ook een NS-station. Dus hier kun je ook beginnen.

de Dinkel

Gravenallee Almelo

Erve Middelkamp (Natuurmonumenten) de Lutte

Ootmarsum

Molen van Frans

Twents pad

de Mosbeek (Google)

Op weg naar Erve Middelkamp